

СА БЛАГОСЛОВОМ
ЊЕГОВОГ ПРЕОСВЕШТЕНСТВА
Г.Г. ФОТИЈА
ЕПИСКОПА ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКОГ

игуманија Матрона (Брдар)

Дај ми срце своје

Православна вера и савремена психологија

друго издање

СИНАЈ

Бијељина

2018.

СЛОВО НА ПОЧЕТКУ

Ово што следи је за «немирна» срца, али срца која или знају или траже пут сједињења са Богом, онако како нас учи једна света, саборна и апостолска Црква. Све што ће бити изложено покушај је језгровитог сажимања веома богате светоотачке и савремене богословске литературе, у комбинацији са истраживањима из области позитивне психологије¹. Овде се заправо ради о методолошком приступу дубљим питањима православне вере, без чијег разумевања православни хришћанин данас тешко да може избећи болна и исцрпљујућа саплитања о сопствене слабости и неминовне изазове модерног доба.

Осим што је циљ овог рада да пружи одговоре на нека веома комплексна аскетско-богословска питања, као и да се осврне на тумачења савремене психологије нашег емоционално-душевног живота; њен преваходни смисао је да подстакне и усмери читаоца путем утврђивања у вери, како се по речима апостола Павла *не би саображавао овоме вијеку, већ да би се обновљењем своја ума преображавао, како би искусивом познао шта је што угодно и савришена воља Божија.* (Рим. 12,2)

¹ Новија грана психологије која се не бави *психолошким* у човеку, већ се концентрише на очување и подстицање оног здравог у личности. Ова грана психологије покушава да усмери човека како да душевне силе очува у хармонији; бави се развојем и унапређењем душевних потенцијала, те самим тим доприноси целовитијем развоју и смисленијем животу поједница.

УВОД

Бити православан не значи само имати добру вољу, добру одлуку, морално постојање или највише оданост православном предању, него исто тако, што подразумева очишћење, просветлење и обожење. Ови степенови исцелења су сврха светојојинској живојој Цркве, о чему сведоче и литургијски текстови.

Романидис

Три основна обележја која управљају изворним хришћанским животом су: **вера, нада и љубав**. Вера представља пројаву слободе. Опет, без вере не може бити наде, али без наде вера се не може одржати. И коначно, без вере и наде не може се волети – нема љубави.

ВЕРА ИЛИ РЕЛИГИЈА

У својој коначној анализи, **хришћанска вера није религијска вера**. До религије се долази човековим кретањем ка Богу, односно, она је општи феномен који израња из друштвеног живота људи. Супротно томе, хришћанство се појављује кретањем Бога ка човеку. У религији се човек жртвује за Бога. У хришћанству се Бог жртвује за човека. Иако се у извесној мери хришћанство доживљава

као религија, то треба разумети као секундарну карактеристику, а не примарну пројаву. Хришћанство је у суштини одговор човека на позив Бога.

БИТИ ПРАВОСЛАВНИ ХРИШЋАНИН

Онај ко је пажљиво читао поуке светих Отаца Цркве, сигурно је приметио да се у овим учењима највише говори о **покајању, смирењу и плачу пред Богом** због својих грехова. Међутим, сведоци смо погибелног одступања од овог спасоносног пута. То се, пре свега, огледа у томе што хришћани губе (или уопште не налазе) истински дух покајања, правилан увид у своју огреховљеност, и свој пад. Другим речима, не знамо ко смо ми заиста, у каквом смо односу према Богу, какви смо пред Њим, колика је Његова величина, и каква је наша греховна ругоба.

По речима архимандрита Лазара Витанијског ово знање даје **Православље**. А Православље значи: право славити Бога, односно правилно схватати величину и славу Божију; достојно овој величини изражавати хвалу славословећи Сведржитеља. Краће речено, непрестано величање Бога, и непрестано смиравање себе – то је Православље.

Да не би било забуне и да читалац не би остао лишен конкретних смерница шта то значи **бити православно хришћанин**, ево како је то објаснио свети владика Николај:

- веровати у неисказану љубав Божију према људима, која се објавила свету у ваплоћењу Сина Божијег, и у Његовом страдању за људе

- знати да «сав род људски у греху лежи», и да се љубав Божија показала према људима кроз Господа Исуса Христа, савршено незаслужено од људи; знати да је Христос и за мене, као и за све људе био поруган и Своју крв пролио

- надати се вечном животу, који је Бог припремио «свима онима који га љубе»; имати непоколебиву веру да је кроз Христа Бог објавио о Себи онолико колико смртни људи у овом животу могу носити

- старати се свом силом да човек испуњава све заповести Христове, као свог Највећег Пријатеља. При томе непоколебиво веровати, да свако такво наше старање Христос види, од Своје стране моћно помаже, и најзад успехом крунише.

Опет, најважније је да нико не помисли како горе поменуто може достићи искључиво својим напорима и изван литургијске заједнице. Наиме, сви наши подвизи и стремљења на путу обожења у целости бивају осмишљени нашим учешћем у светој Литургији, када «верни са захвалношћу приносе Богу себе и све створено, те примају од Бога Његово тело и крв као нови живот – тако се поново успоставља прекинути циклус заједништва за вечност» (епископ Јован Пурић).

Први део

ГОРЕ ИМАЈМО СРЦА!

човек у светлости православне духовности

«Са Крста се не силази, са Крста скидају.»²

«Пут духовног живота је необично сложен. Као што, на пример, није једноставно научити се сликарству или музици: колико је труда потребно за то, знања, навика и разних вежби, при чему се многе навике у уметности развијају некако интуитивно, оне се, чак и не могу јасно изразити или схватити разумом. При томе, још много тога зависи од учитеља, од школе. Али, зар **духовни живот** није сложенији, није ли тајанственији? Овде је велика тајна, овде је готово све невидљиво. Па то је наука над наукама, уметност над уметностима» (архимандрит Лазар Витанијски).

У покушају да се дотакнемо те сложености духовног живота у наставку следе објашњења о томе **шта је душа, како се она лечи, затим у каквој су вези душа, ум, срце и разум, те како се они исцељују**. Овде углавном наводимо поделу митрополита Јеротеја Влахоса³, са извесним деловима из пребогате аскетске литературе, који ће читаоцу свакако додатно осветлити тај крстоваскрсни пут обожења.

² «Једном нашем јеромонаху јавио се Господ распет на крсту, и рекао: *Са Крста се не силази, са Крста скидају.*» Те речи је Господ три пута поновио. Потом се виђење завршило.» (Сахаров, архимандрит Софроније (2005.): *Подвиј боґојознања*. Света Гора Атонска: Манастир Хиландар)

³ Влахос, митрополит Јеротеј (2007): *Православна психоперија*. Друго, допуњено издање. Београд: Библиотека «Образ светачки»